

Téereb Yowel ak Kàngu Mbind mi ñuy wax Laodise ci Adwantis yu bésu Noppalu Juróom-ñaareel – Limu fukk ak ñeent

Jeff Pippenger

2025-12-20

Limu Ñaareel ak Ñent

Jaar-jaaru “jëf yu Yàlla yi yéeme,” itam mise na ci laaj gu yonent bi ne “ba kaña.” Jaar-jaaru bi ñuy wone ci ñaar yooyu, ak ci bari yeneen màndarga yi, mooy wone jamono ju téye ñaari téeméeri fanweer ak ñent-fukki junni. Ci waxtu woowu am na xuloo ci nekkanteg dëgg ak bari yeneen yégle yu bees yu taw gu mujje yi dul dëgg. Benn rekk a am yégle dëgg gu taw gu mujje. Tëraling jaar-jaaru sell bi fa Yàlla di defe ay jëfam yu yéeme, ñu ko teg ci wàllu téereb Yoel, fa “biiñ bu bees” doge na ci benn nit-wall, fekk ñuy tuur ko ci beneen nit-wall.

Am na ñakk ay juuyoo yu am solo ci téerebu Yoël te war a seetlu. Rappeg baatu “léeb” tekki na “def ci wet” te ci dundam mooy boole juuyoo diggante ñaari xeet. Nun laaloon nañu yenn ci “juuyoo” yi nekk ci téerebu Yoël ca kanam, te wone ne kaalag réy-réy ga ñi màndi nga xëy, yi nguural Yerusalem, sol, dafa juuyoo ak ñi sol kaalag ndam. Ba léegi, waxagunu nu ni mboloom bannex mooy lu wuutu, waaye it mooy yamoo ak rus; waaye noonu la, te danoo bëgg a ko wone. Mbiri alifa ak omega itam am na bérabam ci téerebu Yoël, te doxalin boobu buy tax bu njëkk di leeral bu mujj gi, Piyeer dëggal na ko itam ci ñaari waareem yi ci téereb Acts.

Jëf ya Apostles ñaari ci wet gu ñaareel am na ci Pentekot, waxtu juróom-ñeent ci suba (waxtu bu ñetteel), te wet gu ñetteel mooy waxtu bu juróom-ñeent ci ngoon (waxtu bu juróom-ñenteel), mooy waxtu saraxu ngoon. Ci Jëf ya Apostles ñaari, yégle bi Piyeer waare mooy ci néeg bu kawe bi nekk ci kër gu ñu moom bopp, waaye waareem ci wet gu ñetteel joxeef na ko ci kër Yàlla ga. Li leen boole mooy woote bi ñuy woote ngir réccu ci ndaje yu ñaar yi. Benn yégle, ñaari bérab yu geografik, di tegtal mandargay ñaax ci biir yégle Pentekot bi ñu séddale diggante kërukaay ak kër Yàlla ga. Ci Peeñu Yoxaan fukki ak benn, ñu wax Yoxaan mu natt kër Yàlla ga, waaye mu bàyyi kërukaay gi, ndaxte ñu ko jox xeet yi dul Yawut.

Te amoon na ma benn xob wu mel ni bant; te malaaka ma taxaw ne: “Jógal, nga natt kër Yàlla gi, ak saraxalukaay bi, ak ñi fay jaamu. Waaye bàyyi èttu bi nekk ci biti kër gi, bu ko nattul; ndaxte joxees na ko xeet yi dul Yawut, te dañuy dox ci kaw dëkk bu sell bi di ñeent-fukk ak ñaari weer.” Peeñu 11:1, 2

Noonu, ñaari waare yi ñaari waxtaan ak xeexalug bérab yi ñaari waxtaan yooyu di manggal ne am na ñaari mbooloo yu jot ci tawub mujj gi ci téereb Yoel. Benn mbooloo mooy xeeti ndawi Yàlla yi nekk bitim kër Yàlla ga, te beneen bi mooy Yawut yi nekk ci biir kër Yàlla ga. Ci àtteg ñi dund, kër Yàlla ga lañuy jëkk a àtte, te kutoka 9/11 ba ca yoonu Dibéeri, kër Yàlla ga lañuy àtte, te li dale ci yoonu Dibéeri ba ca tëjukaayu probationu nit ñi, xeeti ndawi Yàlla yi lañuy àtte. Àtte boobu am na ci biir tawub mujj gi, mi Piyeer wax ne dañu ko wone ci téereb Yoel. Li paaka bi (xeeti ndawi

Yàlla yi) ak kër Yàlla ga (kanamu Yàlla) di teg ci xeexal gi ci Jëf ya aji-apôtar yi, sarax 2 ak 3, mooy itam wuuteg tawub njëkk gi ak tawub mujj gi ci Yoel. Tawub njëkk gi agsi na ci 9/11, te dañuy ko tuur bi kër Yàlla ga di ñu koy àtte. Bu loolu jeexee, ñu tuur tawub mujj gi ci kaw xeeti ndawi Yàlla yi nekk ci paaka bi.

Kon nag nag, yéen doomi Siyon, te bég ci Seen Boroom bi Yàlla seen Yàlla; ndaxte moom jox na leen taw bu njëkk bi ci natt, te dina wacceelal leen taw bi, taw bu njëkk bi ak taw bu mujj bi ci weer bu njëkk bi. Yoel 2:23.

Bëgguma sama yëgale tay ci leeral wu waxin ci diggante mbégte ak rus, waaye ay kàddu yi di xamal nit ñi Yàlla ne ñu “bég” ndax yégle gu taw wu mujj gi. Yégle gu taw wu mujj gi di jur mbégte gu waxin ci nit ñi Yàlla. Loolu nag, mbirum taw wu jëkk wi walla taw wu njëlbeen wi, te gannaawam taw wu mujj wi, mooy misaal bu doj bi nit ñi tēnk di dëkkaloon, te mu doon lu ñuy yéemu. Nataalu doj wu koñ bi, bi ci mujj di doon doj wu njëxital bi ci kaw, mooy li yéemu ci bēt Yàlla ak ci bēt nitam ñi.

Doj wu yéeme bi mooy Alfa ak Omega ci waxi yonent yi. Yoonu Alfa ak Omega ci jëfandikoo waxi yonent, moom Alfa ak Omega mooy ko xamale ba noppi ci Ay Kàdduam, te mooy Kàddu gi. Moo tax li ñu nu revealal ci mbir mi, revealal nañu ko nun ak sunuy doom ba fàww. Atum 1863 mooy doj wu mujj wa ci waxi yonent yu Biibël bi, te mooy itam doj wu mujj wa ci jamono malaaka bu ñetteel bi, dale ca 1844 ba àgg ci 1863. 1844 mooy doj wu njëkk wa, 1863 mooy doj wu mujj wa ci jamono jooju bu yonent. 1844 ba 1863 mooy ab jamono bu yonent bu ñu tabax ba wóor, ni 538 ba 1798 itam ñu tabaxee ba wóor. Li aju ci ne nit ñi xamul dara ci li Yàlla tabax ba wóor, du tax ba mbir moomu doon lu ñuul walla lu ñu tabaxul!

Nu jeexal mbind mi jiitu ci lii.

“Ñu won na ma ne, ci ay wàllu, njaxlafam ak nit ñi Yàlla moom dafa mel ni njaxlafu Musaa ak Israyil. Am na woon ñi di xeebal Musaa, ba noppi ci jamono yu metti; te am na it ñi di xeebal moom.” Testimonies, vol. 3, 85.

Ci atum 1863, James White dafa mel nekk “ci yenn fan” ni “Muuse ci Israyil.”

Jamono bu 1844 ba 1863 dafa mel nekkoon ci jamono mucc gi ci Géej gu Xonq ba ca njëkk Kadesh. Kadesh bu njëkk mooy alfa, te Kadesh bu ñaareel mooy omega—di wone ñaari jamono yu ñeent-fukk at yu jëm ci Kadesh, te ñoom ñaar ñépp jeex nañu ci ñàkk dégg.

Xel ci Kàddug Yàlla dafa boole jéggi Géej gu xonq gi ak réccu bu màgg ba ñëw ci atum 1844. Biibël bi itam dafa boole jéggi Géej gu xonq gi ak bant ba, te Sœur White dëggal na ne réccu taalibe yi ca bant ba moo doon misaal bu jëm ci réccu bu màgg ba ci 1844. Bëgg-bëgggu Boroom bi moo doon ngir dugg jub ci Réew mi ñu dig, te màndarga ju suufe ji doon bunt bi dugg ca Réew mi ñu dig mooy Yeriko, te fii la ci ñaareelu ayu-bésu Desàmbar 2025 bii, arkeoloog yi soxlaatoon Yeriko gu yàgg ga—ngir fekk, ci seen nàqar, ne miir ya daanu woon fa ñépp dañu daanu woon jëm ci biti, waaye du jëm ci biir, ni ñu faral di daan ci jamono jéema nangu réew. Ci jamono nangu réew yu yàgg ya, miir yi dañu leen daan ba daanu, ba jéema bannexal leen jëm ci biir. Waaye Yeriko nekkuwoon noonu.

Noonu mbooloo bi xaacu, ba saraxalekat ya wolé jaasi yi; te xew na ne, bi mbooloo bi dégge baatub jaasi bi, te mbooloo bi xaacu ak xaacu bu mag, miir ma daanu ba ne tott, ba tax mbooloo bi dugg ca dëkk ba, ku nekk jub ci kanamam, te ñu nangu dëkk ba. Josué 6:20.

Arkeoloog yi itam gis nañ ay ndab yu fees ak lekk, te loolu wone na ne bi tata yi daanu woon, nekkuwoonul ab gëstu gu yàgg te naxar. Loolu tontu na itam benn laaj bu nekkoon ci biir mbooloom arkeoloog yi ci lu tax bindub Baibël bi ci mbëggeelug Yeriiko wax ne dañoo “yéeg” dugg Yeriiko jaar ci kaw tund walla pânt, te léegi xam nañu ne loolu moom sosoon na bi tata yi daanuwee ci biti.

Njàmbaar bu jëkk bi yégle woon dugg gi ci Réew mi Yàlla digoon mooy Yeriiko, dëkk bu am doole ak alal. Yeriiko mooy 1863, te Yeriiko mooy mbirum waxu yonent yi ci Biibël, du rekk ngir melokaanu jamono ju yoonu Dimaas bi, waaye itam ci jokkoo ak wàccam ak yéegam. Yeriiko itam amoon na bàkkaar yonent bu mujj ci kawam. Yosuwa waxoon na musiba ci nit ki yokkati Yeriiko, te ci def loolu mu won ne nit ki yokkati Yeriiko dina ñàkk doomam bu gëna ndaw ak doomam bu gëna mag ci tabaxaatu dëkk boobu bu ñu musibaaloon. Benn doom waroon a réer ci sampug fondaasiyoŋ bi, te beneen bi ci taxawal bunt bi. Waxu yonent woowu am na woon, te mbindum ba mu ame mooy lu ñu bind ci Biibël, ba tax Yeriiko nekk màndarga bu sax ci Biibël.

Ci biiram gu jaar-jaaramu ne jàppaleg wax ju profeet tege ci kawam, te toppatoo ak matug jaar-jaaru boobu ci nettali, dafa am ñetti seede yu wax ci Jericho ci atum 1863. Ñetti seede yooyu yépp dees leen di jëfandikoo ci 1863. Ñetti seede yooyu taxawandoo nañu benn, ni ñetti Musaa yu taxaw ci njàngatug waxu profeet ca mujje ga gën a sore ci seen jamono yu nekk ñaar-fukk. Benn ci jamono yooyu ñaar-fukk dafa leer ne méngoo na ak jaar-jaaru Millerite, te loolu saxal ne ñetti màndarga yi Musaa di wone ca mujju bépp jamono ñaar-fukk méngoo nañu ak jaar-jaaru 1863—jaar-jaaru malaaka bu ñetteel bi.

Ñaar ci ñetti seede yooyu ci ñaar-fukk ak ñeent at yi Muusaa daan jaar, jeexital ba amee ci Kaades; ñetteelu jeexitalu ñaar-fukk ak ñeent at yooyu mooy dexu Yurdan; te jeexitalu ñaareelu bi mooy Géeju Xonq bi. Jeexitalu njëkkëlu ñaar-fukk ak ñeent at yi mooy Muusaa daw jëli Misra. Ñetti bi yépp dañuy melal genn daw gu jóge Misra, ngir matal yëgleb Ibraayma gu ñeent téeméeri ak fanweer-fukk at ci jaamu gi ci Misra.

Ñettii atum fukki Moïse yu nekk ñaar-fukk ak benn atum ci benn-benn, te seeni mujj (boppu tabax bi) di tektal melow mucc gu jóge Misra, doon na matal gi ñëw ci waxu Yàlla bi ñu yëglewoon Ibraayma ci jaamug Misra ak mucc gi ñu war a jóge ca. Naka noonu, Moïse mi nekkoon musalkat bi ñu yëglewoon ci digeb kóllëreg Ibraayma, moom ci boppam tambalee na ci ñu ko musal ci ndox mi, ni turam di tekki. Gannaaw loolu Moïse jiite na nit ñi Yàlla jaarale leen ci ndoxi Géej gu Xonq, te gannaaw loolu ba yoon wi agsi ci wetu mucc ga, gi Dexu Jurdan di tektal. Alfa bu dundug Moïse mooy mucc gi ci ndoxi Nil, te omega bi mooy mucc gi ndoxi Dexu Jurdan di tektal. Alfa bu dundug Moïse, ni ko firndeel gi mu am ci xew-xew bi turam ak ay waajuram di fésal, mooy ne waajuram yu ragal Yàlla xamoon nañu ne xale bi dañu ko teg woon ci mbugal dee, ni ko di doon jur ñaar-fukk at gannaaw ga ba mu rey Misraam ma. Waajur yu ragal Yàlla lañu nekkoon, te xamoon nañu ne seen doom war na a musal ci mbugal dee ga; moo tax ñu waajalal ko gaal gu

ndaw, gu jaaré ca àdduna Ebrë yi ba ca àdduna Misraam yi, ni noonu itam Moïse jóge ca mujj ga ñaar-fukk at yi ca àdduna Misraam yi ngir dugg ca àdduna Ebrë yi.

Muse jëfandikoo na nettali Nòxe ci muccam ci ndox mi. Jëfandikoo bu njëkk bi ñu tudd Muse ni mooy “musalekat” ci yonentug kóllëreg Ibraayma bu ñeenti téeméeri at ak fanweeri at, doon na dellusiwaat jaar-jaaru nettali bi Yàlla dugg ci kóllëre ak nit ñi; noonu it, mu boole yonentug kóllëreg Ibraayma ci mbindum xeeu nit yu tànn ak digeb kóllëre bi ñeel mboolem nit ñi. Loolu mooy wone ne am na sóobu sóob ci yóbbu xale bi, Muse, jëm ca doom ju jigéen ju Firawna, ndaxte dee gi, liggéeyu way-jur ya nangu na ko; suul bi, gaal ga nekk ci kaw ndox mi moo koy teewal; ndekkite gi mooy doom ju jigéen ju Firawna.

Dund Muuse tàmbalee ak misaalu sàngu ga gaalug Nóoh doon firndeel. Loolu nag dafay tekki ne lii ci tàmbali rekk limu “8” dafa boka ak Muuse, ndaxte xeeu njàppandig kóllëream tàmbalee woon ak limu “8” ci kóllëre Nóoh, te liggéeyam mooy sas yoonu xaraf xarr bi ci bésu “juróomeel”. Gannaaw loolu, nattu nañu ko te mu laank ci benn yoon wii sax. Dundu Muuse tàmbalee ak benn sóobu ndox, te ñeent-fukk at gannaaw loolu am na dee (bu waa Misra), buy màndargaale bérëb bi Muuse mu Misra dee, ba muy nekk doomu Ibraayma rekk. Tàmbali ak jeexital ñaari-fukk at yu njëkk yi ci dundu Muuse, sóobu ndox moo leen di firndeel. Ki njëkk ki dafa màndargaale jéggi gu jóge ci Ebrë naar Misra, te bu mujj bi jóge ci Misra dellu Ebrë. Ñeent-fukk at gannaaw loolu, Muuse jël na askanu Yàlla jaarale leen ci sóobu ndox mu Géeju Xonq bi, ci yoonam jëm ca sóobu ndox ca Yurda, fa mu masul a agg.

Nitam Yàlla yi nekk ci ngindey Yosuwe dugg nañu ci Réew mi Yàlla Diglé woon, te Muuse nekkul ak ñoom, ndaxte dee na lu jiitu ngir ñu aksi ci Sóobu Doxalin Yurda. Muuse waxoon, te Piyeeram delloo ko ne, Boroom bi sa Yàlla dina taxaaw ab yonent bu mel ni Muuse. Yonent bi Muuse doon misaalal mooy Kirist, te moom tàmbalee na liggéeyam ca dëkk ba Muuse taxawoon. Tàmbalee na liggéeyam ci ay sóobam, te boobu sóobu mooy bérab bu Yosuwe sóobee Israayil bu yagg ba, ba ñu jáll Yurda dugg ci Réew mi Yàlla Diglé woon. Xibaar yu Baax yi xamal nañu nu ne Yaxya dafa doon sóobu ca Betabaraa, di bérab bu jáll, te tekki na bérab bu gaal jáll.

Géej gi moo di misaalu ngëlawug dëgggu Misra, te loolu mooy wone ne seede gu yonent gi Muusaa ci xeeu bind bii mooy dëgg. Dexu Nil ba ci Géej gu Xonq ga (yenn saa dañu koy wax dex) te ba ci Yurda. Muusaa, mi tekki “mucc ci ndox,” dafay tàmbalee te yemal seedeem ci ndoxum xettali, te ndox yooyu nekk nañu di feeñal ñaari xeeu yu jaamu.

Ñaar-fukk ak ñeent yu njëkk yi ci Musaa dañuy tekki yégle bu njëkk bu malaaka bi, te ñaar-fukk ak ñeent yu ñaareel yi mooy ñaareelu malaaka bi, ba ñetteel bi di ñetteelu malaaka bi. Ñetti malaaka yii am nañu seen xarala yu yégle yu sell yu seen bopp, mel ni ne, ñetti yégle yi yépp dees na leen a tegu ci yégle bu njëkk bi. Nun won na nu mbir mii ci kanam ñépp ay at, ci njàngat ak ñetti saar yu njëkk yi ci téereb Daniel.

Ci téereb Daniel ragal Yàlla ci saar bu njëkk ba te nanguwul lekk dundin wu Babilon; te Yàlla màggal ko ci ñaareelu nattu bi ak nattu gis-gis bu ci topp, te loolu indi àtte ak ñetteelu nattu bi Nebukadnesar ci boppam def. Saar bu njëkk bu Daniel mooy malaaka bu njëkk bi ci Peeñu 14 mi yégle ne: “ragal-leen Yàlla,” “jox-leen ko ndam,” ni Daniel def ko ci ñaareelu nattu dundin ak

gis-gis bi, ndaxte “waxtu àtte bi” bu Nebukadnesar agsi na.

Ñaar fukki at ak ñent yu njëkk ci dundug Muuse tàmbalee na ndax ay waajuram ragaloon Yàlla. Bi doomu jigéenu Firawna gisoon gaal gi ci ndox mi, Muuse weesu woon na ñaareelu nattu bi, mooy nattu gu aju ci gis-gis. Noonu doomu jigéenu Firawna àtte na ne warul a dee. Àtteg yoon siit itam ci mujju ñaar-fukki at ak ñent yu njëkk yi; ba mu rey Misra bi te war a daw Misra.

Ci ñaar-fukk at yu ñaareel yi, ñaareelu malaak bi ci Peeñu 14 mi yégle woon bërebu Babilon, dañu ko feeñaloon ci bërebu Misra. Ci bëreb googu, ci mujjug ñaar-fukk at yi, am na woon wone gu réy loolu gu kàttanu Yàlla, ni mu ame woon itam ci mujjug yégleb ñaareelu malaak bi biir Yuuxu Gudd gi ci atum 1844.

Ñetteelu juróom-ñaareel ci ñeent-fukk at yi tambalee ak yégle àtteb dee ci ni mu tollu ci mbooloom gépp, te mu jeex ak àtteb dee ci njiitu mbooloo moomu.

Rakk bu jigéen White wax na ne sunu liggéey mooy boole ndigtelu ñetti malaaka yi.

“Boroom bi ngi bëgg a mbugal àddina ndax ay tooñam. Mu ngi bëgg it a mbugal kuréel yu diine yi ndax bañ gi ñu bañ leer ak dëgg gi ñu leen jox. Bëgg-bëgg bu mag bi, buy boole yégleb malaaka bu jëkk bi, ñaareel bi, ak ñetteel bi, war nañu koo yégle àddina. Lii moo wara doon yoonu sunu liggéey.” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 950.

Ñaar-fukk yi njëkk ci dundug Moïse dañuy tegtal malaaka bi njëkk ci Peeñu 14, te jamonoam ñaareelu ñaar-fukk at mooy malaaka bi ñaareel, te ñaareelu jamono ju ñetteel jii di ñaar-fukk at mooy malaaka bi ñetteel. Sunu “bataaxal bu mag bi” mooy boole “bataaxali malaaka bi njëkk, bi ñaareel, ak bi ñetteel,” loolu moo tax ñetti tegtali Moïse yépp dëkk ci 1863, ba tax ñetti Moïse ci yoonu alxames bi.

1844 ba 1863 dafay boole ñaari seede yu ñaari jamonoy ñeent-fukk at yi yonnee ca Kadesh. Waxu Yàlla mi ñu soloo mooy xamle ne ñetteel bi mënul am te amul njëkk ak ñaareel; moo tax ñaar-fukk at yu njëkk yi ci dundug Musaa itam war nañoo tegtal 1844 ba 1863. Musaa dafa rey Waa Misra bi ci 1863, noonu itam ak Musaa bi dóor Wej gi ak bantam bu ndigal, te itam ba Musaa ñaanee gis ndamu Yàlla ci taarixu ngànnayy bëy-góor bu wurus bi. Am na ñetti Musaa ci 1863 ak yoonu Dibeer bi, te ñoom ñépp ñaar-fukk at lañu am.

Ñetti jamonoy Musaa yi am benn-benn xettug musal gi jaar ci ndox; Musaa ci gaal gu ndaw ga méngook Musaa ci Géej bu Xonq gi, te loolu itam méngook Musaa ñaari yoon ca dexe Yurdan ga: Nil, Géej bu Xonq gi, ak ñaari yoon ci Yurdan. Ndoxi musal gi dañoo feeñ ci ku nekk ci ñetti jamono yii, ndaxte ñoom ñépp dañoo méngoo ak jamono ji ndoxi musal gi di ñu sotti ci jamonoy tawub mujj bi.

Ci mujjug ñetteelu jamono bu ñeent fukk at, Muuse dóor na Xeer wi ak yaram. Ci mujjug ñaareelu ñeent fukk at, yaramam xaaj na Géej gu Xonq gi. Ci mujjug njëkkëru ñeent fukk at, mu bañ na yaru sañ-sañu Misra, te tànn na boka sonna ak ay nitam.

Ci mujj jamono bu njëkk ba, ab Misra waa dee na, te ci mujj jamono bu ñaareel ba, xarekat yi, doom yu góor yu njëkk yi ak njiit yi ci Misra ñépp dee nañu. Ci mujj jamono bu ñetteel ba, xeetu

Israyil, Aaron ak Musaa ñépp dee nañu. Loolu ñetti jaar-jaari nettali yu méngoo la yu “rëdd ci kaw rëdd” te ku nekk ci ñoom dafay tegtal 1844 ba 1863—mooy jaar-jaar bu malaaka bu ñetteel bi, te moom itam dafay tegtal 9/11 ba yoonu Dibeer bi, ak jamono Pentekot bi, bi ndox yi ngir musalme ñuy tuuru.

Muuse nekk na ci ñaari rébelliñ yu Kaades, te rébelliñ yu Kaades yooyu ñaar ñépp ay doxalin yu matale lañu ci seen jamono yu leen waral. Ñoom ñépp dañuy tegtal 1863, te moom itam mooy doxalin bu matale jamonoy malaaka bu ñetteel bi, bu tàmbalee ak alfa bi ci 1844 ba agsi ca doxalin bu matale bi ci 1863. Bu ñuy xalaat leer gu yéeme gu doj wi, di tàmbalee ci fondemañ bi te mujje ci doj bu kaw bi, kon dees na xam ne doj bu kaw bi moo gën a mag ci waxu yonent. Ndox mu néew mi ci njàlbéenu jamonoy Pentekot bi, miy jiite ba pare ci tuur gu mat ci doxalin bu matale bi ca bésu Pentekot, moo firndeel dëgg googu.

Ci 9/11, toroosu bi tàmbali, te mu jeex ci matugtu xelli gi ci yoonu Dibéeri. Dëgg googii day won bàkkaar Muusaa ci ñaareelu ak omega Kades ne moo gën a réy bàkkaar ñàkk déggante ga ci njëkk ak alpha Kades. Ñàkk déggante gu alpha gi jur na dee gu xeet wépp, te ñàkk déggante gu omega gi jur na dee benn nit rekk (Muusaa), waaye bàkkaar benn nit kooku moo gën a réy bàkkaar mbooloom xeet wi. Nit ki bàkkaar day dee, te ci boobu tolluwaay amul benn wuute ci diggante bàkkaar Muusaa ak bu benn Israayilene beneen; waaye ci waxu yonent yi, darab Almasi bi Muusaa def ñaareel yoon moo gën a réy, ndaxte mooy doon taccu bu mujj bu jamono jooju ci ñeent-fukk at yooyu.

Ñaareg Moos ci ñaareelu omega Kadesh mooy bàkkaar bu gëna réy bàkkaar doom-i Israayil yi bi ñuy bañee yégleb Yosuwe ak Kaleb. Ci wàllu yonent, Moos taxaw na ci 1863, fa mu dee ca màndiñ ma ndax ñaareem. Moos taxawaat na it ci 1863, fa nit ñi nekkoon nit ñaareelu kóllëre gi dee ca màndiñ ma ndax ñaareem, waaye Moos bokkal woon ci ñaare boobu. 1863 méngoo na ak yoonu Dibeer, ni ko ñaaregu Aaron ca nag wu wurus wa it méngoo. Ci taarix boobu, bi méngoo ak Kadesh, 1863, ak yoonu Dibeer, Moos di ñaan ngir gis ndamu Yàlla.

Kadesh dafay 1863, te Muusa nekk na ci ñaari Kadesh yi; kon ci kaw ñaari seede yu Bibil bi, te ñoom ñépp ñoo di doj yu njëkka yi, nu dëgëral ne ñetteelu xàjj bu ñaar-fukk at, bi jeexul ca Kadesh, moom itam dafay tektal 1863. Fa, “Muusa mi ñu sellalul” dafay daajaat Kiristaat, ndaxte dafay bañ Doju bi. Ci 1863, ak joxe yoonu bi ca Sinaay, “Muusa mi ñu sellal” dafay wut jikko yu Yàlla. Ci 1863 Muusa dafay tektal jigéen ju xam-xam te itam jigéen ju réyadi.

«Farisen ak nitu juure ji dajale ñaari kuréel yu mag yi ñiy ñëw di jaamu Yàlla séddoo ci. Ñaari njëkk seen niki jëkkër yi, gis nañu leen ci ñaari doom yu jëkk yu ñu njëkk a juddoo ci àddina bi.» Christ’s Object Lessons, 152.

Ca Kadesh ak 1863, Moyis dafa tektal “ñaari mbooloo yu mag yi ñiy” “jaamu Yàlla séddoo ci seen biir”. Moyis mooy misaalu ñaar-fukki junni ak ñeenti junni, ni mu nekk itam Piyeer.

«Ngir ñépp ñi fariseer bi ak juutikat bi di teewal, am na njàng ci jaar-jaaru ndaw yi ci mbirum ndaw li Yàlla yónni, Piyeer. Ci ay bésam yu njëkk ya mu doon taalibe, Piyeer dafa bégge woon ne moom am na doole. Mel ni fariseer bi, ci xalaatam bopp dafa doon “wax ne moom bokkul

ak yeneen nit ñi.” Bi Kirist di jot ci ngoon gu jiitu jébbaleem, mu artu taalibe yi ne: “Yéen ñépp dingeen ma gâce guddi gii,” Piyeer dafa wax ak kóolote bu réy ne: “Bu ñépp sax gâcece, man dinaa bañ.” Mark 14:27, 29. Piyeer xamul woon fitnaam bopp. Wóor-boppam réerloo ko. Mu xalaat ne man na daan nattu; waaye ci ab waxtu wu gàtt rekk nattu bi agsi, te ak ñaawtey wax ak giñ, mu weddi Boroomam.» Christ’s Object Lessons, 152.

Ca jamono dundu, bi di 1863, Piyeer dafay tegtal ñaari xeet. Ñi di jot marka rab wa mbaa ñi di jot màndarga Yàlla. Ba Yeesu soppee turu Simóon ba muy Piyeer, loolu dafa doon misaal bu téere ngir junni ak ñeenti fukk ak ñeenti junni ñaari téeméer ak ñeent fukk ñeent. Xam-xam boobu itam dafa am misaal ci yoon wi di jëfandikoo turu Piyeer ak limu bépp araf ci toftale alifbeetaangale. Su nu jëfandikoo noonu sax ci 1863, danuy gis 144.

Ñaari benn ci ñetti màndarga yi Muusaa, yi méngoo ak 1863, dëggal nañu ne waxtu wu ñetteel wi war na itam méngoo ak moom. Ñaari rëdd yi Kades dañuy wone nettali xel mu am ak xel mu amul ci janq yi, te waxtu wu ñetteel wi day xamle jéem ju nit di jëfandikoo dooleem ngir matal liggéeyu Yàlla. Wóolu ci dooley nit, ni ko Muusaa defe woon ci Misraam bi, mooy mel ni ku wóolu sañ-sañ nit bàyyi sañ-sañ bi ñu teg.

Sœur White wax ne, “digganteg jëkkëram ak askanu Yàlla dafa mel, ci ay wàll, ni diggante Muusaa ak Israyil.” Ci atum 1863, James White moom lañu tegtal woon ci Muusaa. Ci 1863, James White dafay rey ab Misraayim, di dóor Almasi bi ñaareel yoon, te di ñaanal way-bëgggu ñi weddi bataaxal bu “noppalu” bi Yosuwe ak Kaleb yégle woon. Muusaa mooy benn janq bu ñàkk xel bi mu dóoree Doj wa ñaareel yoon, te itam mooy benn janq bu am xel bi mu doon ràmmu way-bëgguy Israyil.

Nun nuy tēj mbind mi ci pasaj bi nekk ci Nombres ñent-fukk ak ñeent, fa Muuse nekk ci 1863, bañu ko may gis ndamu Yàlla ci jaar-jaaru nettali boobu méngoo bi ñu teewal ci ñàkk-dëggóo gu wërsëg-goldu bi.

Ci nettali bi, Boroom bi laaj na ne “fan laa yàgg di jëfandikoo ak ñi weddi ci Israyel,” te loolu mooy benn laaj bi Isayas itam laajoon Boroom bi ci ñetteelu xaaj ba. Seetleen ne téereb Nimero dafa teg jaar-jaar bii ci jamono ji suuf si leerloo ak ndamu Yàlla, ni malaaka yi itam màndargaal ko ci sarax bu ñetteel bi ci Isayas 6. 9/11 mooy doj wu njëkk wi ci jaar-jaar bu 1844 ba 1863, te yoonu Dibeer mooy doj wu mujj wi. Taxawaayu wax ji ci Nimero du dara ludul misaal bu woy wi walla léebu kër gu ñey, ndaxte Israyel gu yàgg gaañu nañu ko, ba Boroom bi dugg ci kóllëre ak Yosuwe.

Noonu mbooloo mépp yékkati seen baat, di jooy; te xeet wi jooy na guddi ga ga. Noonu itam, ñépp ñi boka ci bànni Israayil di xuloo ci Musaa ak Aaróon; te mbooloo mépp ne leen: “Su nu dee woon ci réewum Misra, baax na woon! mbaa su nu dee woon ci màndiñ mi, baax na woon! Lu tax Aji Sax ji indi nu ci réew mi, ngir nu daanu ci saamar, ba nu jabar yi ak sunuy doom nekk alalu nangu? Ndax gënul nu dellu Misra?” Noonu ñu waxante naan: “Na nu fal kilifa, te dellu Misra.”

Noonu Muusaa ak Aaron daanuñu seen kanam ci suuf ci kanam mboollem mboolloom màggalug bànni Israyil. Te Yosuwe doomu Nuun ak Kaaleb doomu Yefune, ñoom ña bokkoon ca ñi seetoon réew ma, xotti nañu seen yéere; te wax nañu ak mboollem mboolloom bànni Israyil,

ne,

Réew mi nu jaaroon ci ngir seet ko, réew la bu baax lool. Su Boroom bi neexee ci nun, kon dina nu duggël ci réew mi te jox nu ko; réew mu lãmbboo meew ak diwlin. Waaye buleen rebel ci Boroom bi rekk, te buleen ragal nit ñi dëkk ci réew mi; ndaxte ñoom lekk lañu ci nun: seen aar dem na ci ñoom, te Boroom bi ànd na ak nun: buleen leen ragal.

Waaye mbooloo mépp santaane leen, ñu sànni leen ay doj. Noonu ndamu Aji Sax ji feeñ ci Màkkaanu ndaje ma, ci kanam ñi bokk ci bànni Israayil ñépp. Te Aji Sax ji ne Musaa: “Ba kañ la xeet wii di maa merloo? Te ba kañ lañuy bañ a gëm ci man, fekk màndarga yi mépp maa leen won ci seen biir?”

Dinaa leen dóor ak mbas mi, te dinaa leen tere ci cér gu ñu amoon, te dinaa la def xeet gu gën a réy te gën a am doole ñoom.

Móosi wax na Boroom bi ne ko: «Bu loolu amee, waa Misra dëggal nañu ko, ndaxte yaa génne xeet wii ci seen biir ak sa kàttan. Te dinañu ko wax ñi dëkk ci réew mi; ndaxte dégg nañu ne yaw, Boroom bi, yaa nekk ci biir xeet wii, ne yaw, Boroom bi, gis nañu la jàkk ci jàkk, ne sa niir taxaw na ci seen kaw, te yaa jiitu leen, bëccëg ci ndëj gu niir, guddi ci ndëj gu safara. Léegi nag, su fekke ne danga rey xeet wii yépp mel ni benn nit, kon xeeti àddina yi dégg sa tur dinañu wax ne: “Ndaxte Boroom bi mënu woonul dugal xeet wii ci réew mi mu giñoon leen ko, moo tax mu rey leen ci màndiñ ma.”»

Léegi nag, maa ngi lay ñaan, na kàttanu sama Boroom di mág, ni nga ko waxe ne: Boroom bi ku muñ lu yàgg la, te am na yërmande ju réy, di baal ñàkk ak tooñ, waaye du bàyyi ku tooñ muy moom ne amul dara; di yeb ci xale yi bàkkaar baay yi ba ca ñetteelu maas ak ñenteelu maas. Kon nag, maa ngi lay ñaan, baal bàkkaar askan wii, ni yërmande ju mág ji nga am méngoo ak ko, te ni nga baalee askan wii, dale ci Misra ba léegi.

Te Boroom ne: Maa baal la, ni nga ko waxe; waaye, ni mu wér ne maa ngi dund, suuf sépp dina fees ak ndamu Boroom bi.

Ndax ñépp ñi gisoon sama ndam ak sama kéemaan yi ma defoon ci Misra ak ci màndiñ ma, te ñu di ma nattu léegi yoon fukk, te dégluñu sama baat, wóor na ne duñu gis suuf sa ma giñoon seen baay yi; te kenn ci ñi ma merloo du ko gis: waaye sama jaam Kaleb, ndaxte amoon na benn xel bu wuute ak moom, te topp na ma ba mat, koon dinaa ko duggël ci réew mi mu doon dem; te askanam dina ko moom. (Te Amalek ak Kanaaneen ya dëkkoon nañu ci xur wi.) Ëllëg, delluleen te dugg ci màndiñ ma jaarale ko ci yoonu Géeju Xonq mi.

Te Boroom wax na Muusaa ak Aaróon ne: “Ba kañ laay muñ mbootaay mu bon mii, miy jàmbat ci sama kaw? Dégg naa jàmbati doom Israayil yi, yi ñuy jàmbat ci sama kaw. Waxleen leen ne: ‘Ni ma dundee, wax na Boroom bi, ni ngeen waxe ci sama noppi, noonu laay def ak yéen: seen yaram yu dee dina ñu daanu ci màndiñ mi; te yéen ñépp ñi ñu bind ci limu seen lépp, li dale ci ñaar-fukk at ak lu ko ëpp, ñi jàmbat ci sama kaw, wóor na ne dungeen dugg ci suuf si ma waarewoon ne dinaa leen ci dëkkal, kudul Kaleb doomu Yefune ak Yosuwe doomu Nuun. Waaye seen xale yi, ñi ngeen waxoon ne dañuy nekk alalu njaay, ñoom laay dugal; te dinañu xam suuf si ngeen xeeb. Waaye yéen nag, seen yaram yu dee dina ñu daanu ci màndiñ

mi. Te seen doom dinañu wërsëg ci màndiŋ mi diirub ñeent-fukk at, te dinañu yendoo ak seen ndawlu jigéen-jigéen ba kera seen yaram yu dee jeexee yàqu ci màndiŋ mi. Ni tolluwaayu fan yi ngeen seetee suuf si, maanaam ñeent-fukk fan, fan bu nekk mu nekk at, noonu ngeen di yendoo ak seen bàkkaar diirub ñeent-fukk at, te dungeen xam sama dindi sama kàddu.””

Man Boroom bi wax na, ne, dinga xam ne dinaa ko def mbooloom ñaaw yi mépp, ñi dajale neen ci sama kaw: ci màndiŋ mi lañuy jeexal, te fa lañuy dee. Te góor ña, ñi Musaa yónniwoon ngir seet suuf si, ñi dellusi te tax ba mbooloo mépp di xonxal ci moom, ci li ñu yéglee ay wax yu bon ci suuf si, waaw, góor ña kooku ñi yéglee wax ju bon ci suuf si, dee nañu ci mbas mi fa kanam Boroom bi.

Waaye Yosua doomu Nuun ak Kaleb doomu Yefune, ñoom ñaar ci nit ña demoon settu réew ma, dund nañu ba tey. Misaal 14:1–38.

Dina nuy wéyal ci xalaat yii ci article bi ci topp.